

Silvia L. Čúzyová

THE TEVET EXPERIENCE

Nahum Tevet: Five Rooms

September 6 – October 7, 2018

Hause of Art, České Budějovice, Czech Republic

Annotation

An introduction to the reviewed exhibition of the Israeli sculptor Nahum Tevet (b. 1946) in České Budějovice offers a brief analytical view of the context of galleries in which it originated. The activity of the visual artist Michal Škoda (b. 1962) as the curator in the House of Art of České Budějovice represents an interesting chapter in the situation/history of the institutional framework of art, unique not only in our country, but also in neighbouring Bohemia. It was the first presentation by Nahum Tevet in the Czech Republic, introducing his artwork stretching back to the 1970s, which has been built upon the postmodern assessment of minimalist, conceptual and constructivist foundations. It can be characterized as a post-minimalistic form of geometric abstraction carrying the specifics of the Israeli context. The renowned sculptor prepared an exhibition called *Five Rooms* specifically for the premises of the Art House in České Budějovice. The exhibition not only presented the site-specific novelty *For One Room*, but also a retrospective probe in the form of his earlier works.

Mgr. Silvia L. Čúzyová, PhD. She obtained her master's degree in the History of Art and Culture at the Philosophical Faculty at the University of Trnava in Trnava in 2001 – 2006. In 2013, she received her PhD at the Department of Theory and History of Arts at the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava. She specialises in the history and theory of modern and contemporary visual art and art critique. Since 2016, she is the research scientist of the Research Center of the Academy of Fine Arts and Design in Bratislava.

silvia.cuzyova@gmail.com

Nahum Tevet: For one Room / Pre jednu miestnosť, 2018, site-specific inštalácia, detail. Foto: S. L. Čúzyová

Silvia L. Čúzyová

THE TEVET EXPERIENCE

Nahum Tevet: Five Rooms

6. september – 7. október 2018

Dom umenia, České Budějovice, Česká republika

Anotácia

Úvod k recenzovanej výstave izraelského sochára Nahuma Teveta (1946) v Českých Budějoviach predstaví stručný analytický pohľad na galerijný kontext, v ktorom vznikla. Pôsobenie vizuálneho umelca Michala Škodu (1962) ako kurátora v českobudějovickom Dome umenia predstavuje zaujímavú kapitolu v dejinách inštitucionálneho rámca umenia, ojedinelú nielen v našich končinách, ale aj v susednom Česku. Nahum Tevet tam prvýkrát predstavil svoju tvorbu, ktorá sa rozvíja od sedemdesiatych rokov 20. storočia a je postavená na postmodernom zhodnotení minimalistických, konceptuálnych a konštruktivistických základov. Môže byť charakterizovaná ako postminimalistická podoba geometrickej abstrakcie so špecifikami izraelského kontextu. Výstavu *Five Rooms* pripravil tento významný sochár priamo pre dané priestory. Výstava predstavila nielen site-specific novinku *For One Room*, ale aj retrospektívnu sondu v podobe vývojovo starších prác.

Nahum Tevet: For one Room / Pre jednu miestnosť, 2018, site-specific inštalácia, rôzne materiály, detail. Foto: Jan Mah

Regionálna galéria v stredoeurópskom priestore Prípadová štúdia na úvod

Recenzia výstavy izraelského sochára Nahuma Teveta (1946) v Českých Budějoviciach zahŕňa aj stručný analytický pohľad na galerijný kontext, v ktorom vznikala. Pôsobenie vizuálneho umelca Michala Škodu (1962) ako kurátora v českobudějovickom Dome umenia predstavuje zaujímavú kapitolu v dejinách inštitucionálneho rámca umenia, ojedinelú nielen v našich končinách, ale aj v susednom Česku. Keďže Škoda pôsobí v tejto funkcii úctyhodných dvadsať rokov, nie je jeho spôsob práce a uvažovania žiadnou neznámou. Naopak, bola a je to sledovaná, hodnotená a analyzovaná téma. Sám Škoda poskytol mnoho rozhovorov, kde otvorene komentuje, koriguje a jasne pomenúva skutočnosti, fakty a názory. Pri reflektovaní jeho práce vždy padne otázka týkajúca sa „duality“ umelec a kurátor. Ako je možné tieto dve polohy oddeľovať, alebo naopak úspešne prepájať? Ako sa mu podarilo z neviditeľnej inštitúcie spraviť nadštandardnú mestskú galériu typu Kunsthalle, ktorá tu v regióne vytrvalo a v nevídanej frekvencii predvádza veľké mená svetového umenia a architektúry?

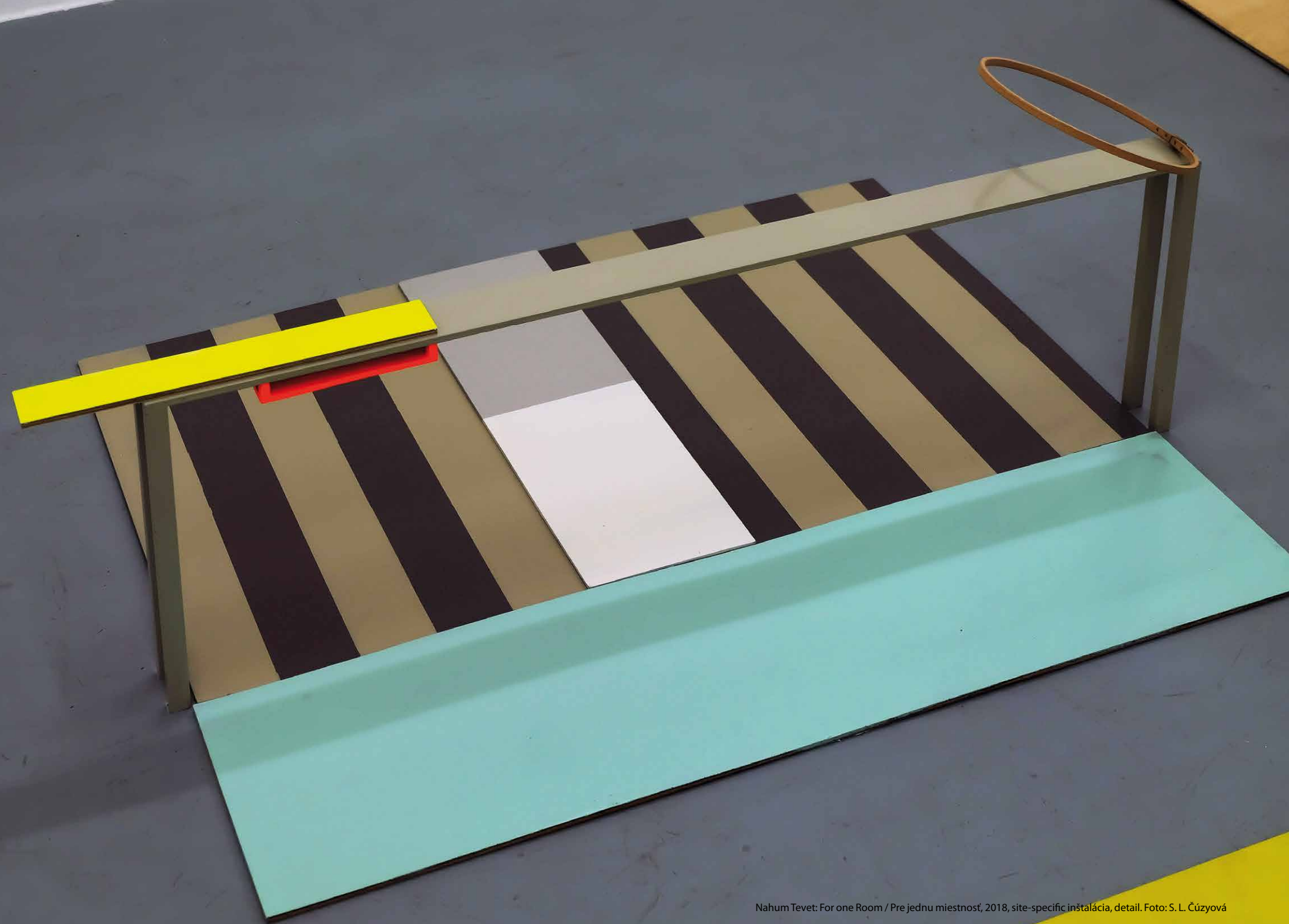
Poskladať túto mozaiku nie je vďaka dostatku kvalitných informácií ťažké. Predstavme si základné piliere tohto príbehu. Prvým je pohľad na zdanlivo rozporuplnú dualitu úloh, ktorá v tomto prípade funguje v harmonickej, ale neprenosnej jednote. Michal Škoda je maximálne sústredený tvorca a rovnako sústredený a nekompromisný kurátor. Je schopný organizátor, s „nosom“ na umelecký talent a potenciál. V Českých Budějoviciach je doma a zostáva tam. Mimoriadne úsilie tak vynakladá na rozvoj svojho regiónu. Domáce prostredie mu poskytuje väčší „komfort“, v rámci ktorého sa mu darí v uspokojivej miere deliť čas a energiu medzi galériu a vlastnú umeleckú tvorbu. Podáva stabilizovaný, prirodzene gradujúci výkon. Svoju tvorbu prísne oddeľuje od vedenia galérie. Na osobných umeleckých preferenciách však úspešne stavia zacielenú a koncentrovanú výstavnú dramaturgiu. Hlavným kritériom výberu je najmä vysoká kvalita. V témach a zameraní sa odtláča kurátorský subjekt – paralelne s vývojom a záujmami Škodovej vlastnej umeleckej tvorby. Ide tu o víziu, tvorivý úbežník kurátorskej a umeleckej činnosti, vďaka ktorému vzniká silný a súdržný programový celok. Podľa jednej z charakteristík možno hovoriť „o forme metakurátorstva“.¹ O tom, že je to fungujúca a úspešná stratégia, ako zmysluplne viesť galériu, nevyčerpať možnosti a predčasne nevyhorieť (samozrejme, s ohľadom na vývoj, premeny, zrenie a naberanie skúseností), svedčí vysoký kredit a medzinárodné renomé budějovického Domu umenia, vďaka ktorému prijímú Škodovu ponuku na výstavu aj umelci a architekti zvučného mena.²

1 NEKVINDOVÁ, Terezie: 1, 2, 3, 4, 5. Dům umění v Českých Budějovicích. In NEKVINDOVÁ, Terezie (ed.): *Dům umění České Budějovice 2013 – 1998*. Praha: AVU, 2014, s. 13.

2 Ponuku prijímú aj vďaka adekvátnemu galerijnému servisu a v neposlednom rade osobnému kontaktu s kurátorom a sympatiám... „Galerie má takové jméno, že sem tyhle lidi dokážeme dostat, a to i za podmínek, na které by jinde nepřistoupili,“ povedal Michal Škoda v roku 2012 pri príležitosti otvorenia výstavy Martina Creeda, držiteľa prestížnej Turnerovej ceny. Stručný výber z vystavujúcich: Martin Creed,

Nahum Tevet: For one Room / Pre jednu miestnosť, 2018, site-specific inštalácia, rôzne materiály, detail. Foto: Silvia L. Čúzyová

Nahum Tevet: For one Room / Pre jednu miestnosť, 2018, site-specific inštalácia, detail. Foto: S. L. Čúzyová

Pohľad do výstavy Dominik Lang: Procházení zdí, 2013, Dom umenia, České Budějovice. Foto: Jan Mahr

„Výstava začala byť v modernej dobe tým médiom, cez ktoré poznávame väčšinu umenia a cez ktoré sa tvoria jeho významy.“³ V smere uvažovania historicky umenia Terezy Nekvindovej sa pozrime na hlavné rysy Škodovej kurátorskej práce: „Škoda svoju koncepciu založil na presnom dávkovaní vystavujúcich späť s regiónom a etablovaných osobností českého umenia. Okrem tradičných médií začal postupne vystavovať aj inštalácie, novomediálne práce, fotografiu a architektúru. Nebál sa dať príležitosť čerstvým absolventom umeleckých škôl a pomerne skoro sa začal orientovať na zahraničných umelcov, čo mu umožnilo vyviazať sa z miestneho kontextu a postaviť úzko vymedzený program bez toho, aby po čase vyčerpal všetky možnosti dané nevelkou miestnou scénou.“⁴ Výstavný program je koncipovaný ako séria prezentácií a jednotlivé výstavy ako sondy do aktuálnej tvorby jednotlivca (v prípade architektúry ateliéru). Kurátor nezostavuje tematické celky. Prihliada tiež na to, aby mali vystavujúci v Českej republike svoju premiéru a návšteva galérie sa stala lákadlom aj pre záujemcov z iných miest, prípadne aj z blízkeho Nemecka a Rakúska. Ďalšia z kľúčových otázok je otázka priestoru. Škoda systematicky upgradoval galerijný priestor Domu umenia do

Carstern Nicolai, Christopher Williams, Lawrence Weiner, Liam Gillick, Ester Stocker, Heimo Zobernig, Imi Knoebel, Florian Pumhösl, Wolfgang Tillmans, Sean Scully, Heinrich Dunst atď. Budúci rok sa tešíme na Anthony Gormleyho.

³ NEKVINDOVÁ 2014, s. 8.

⁴ Ibidem, s. 12.

Pohľad do výstavy Dominik Lang: Procházení zdí, 2013, Dom umenia, České Budějovice. Foto: Jan Mahr

aktuálnej podoby „white cube“, kde sú eliminované všetky rušivé momenty, aby mohol divák čo najlepšie vnímať vystavené umenie. „Dôležitý je každý detail, pretože sám galerijný priestor sa stal médiom, ktoré spoluvytvára umelecké dielo, alebo je jeho súčasťou.“⁵ To je skvelým predpokladom pre prezentáciu site-specific projektov, ktoré reagujú na priestorové kvality galérie. Galerijný priestor je predstavovaný v nenápadných, no pre konkrétnu výstavu užitočných úpravách, ale aj vo veľkých a pôsobivých premenách (svetelných, farebných, štruktúrnych atď.). V roku 2013 v projekte *Procházení zdí* „Dominik Lang doslova zrušil členenie galérie a vytvoril v nej jediný priestor, v ktorého strede sa nachádzalo monumentálne geometrické zátišie“⁶

Druhou stranou rovnice o výstavách atakujúcich hranicu medzi výtvarným umením a prostredím, v ktorom je prezentované, je architektúra samotná, a tu sme pri ďalšom nosnom pilieri sledovanej koncepcie. „Som presvedčený, že architektúra je neoddeliteľnou súčasťou umenia. A preto patrí aj do výstavných siení.“⁷ Škodov intenzívny záujem a premýšľanie o architektúre ako o „priestore pre človeka“ určuje nielen jeho umeleckú tvorbu, ale výrazne posunul aj diskurz o spôsoboch galerijnej prezentácie architektúry, do ktorého vtiahol nielen odborníkov, ale v lokálnom kontexte aj občanov a zástupcov mesta.

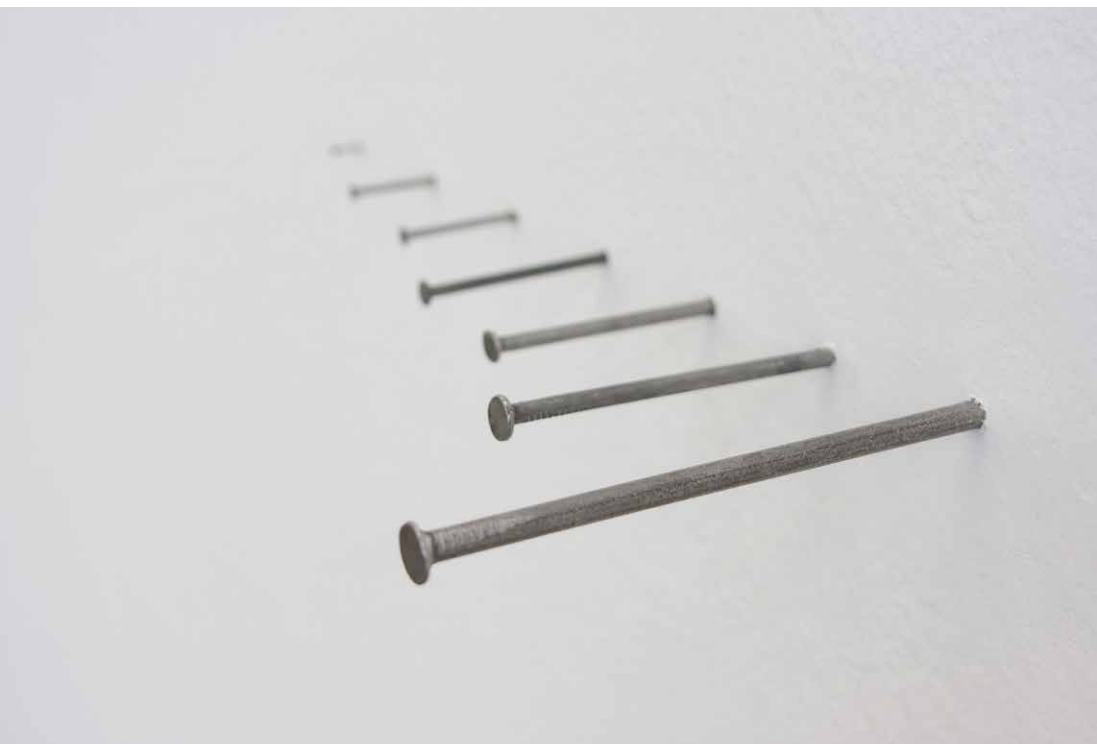
⁵ Ibidem, s. 9.

⁶ Ibidem, s. 11. Pozri <https://dumumenicb.cz/vystava/dominik-lang-prochazeni-zdi/>.

⁷ Ibidem, s. 20.

Pohľad do výstavy Liama Gillicka: Wall diagrams from the 1990s and early 2000s, 2009 – 2010,
Dom umenia, České Budějovice. Foto: Jan Mahr

Pohľad do výstavy Martina Creeda, Dom umenia, České Budějovice, 2012, celok a detail. Foto: Jan Mahr

Na záver je nutné podčiarknuť, že Škoda nepodcenil dôležitosť komunikácie s verejnosťou ohľadne preferovaného typu umenia, ktoré v českých končinách pôsobilo na divákov odťažito, pretože „v lokálnych pomeroch nemalo tradíciu“⁸. Niektoré konkrétne výstavné projekty boli dokonca priamym podnetom na diskusiu o všeobecnej podobe súčasného umenia. Michal Škoda ako kurátor má v umení rád silné osobné výpovede. Podľa vlastných slov ho na kurátorskej práci zaujíma ľudská rovina, osobný kontakt, rozhovory s umelcami a architektmi: „... vidím, ako uvažujú, a môžem sa s nimi baviť aj o iných veciach, ktoré nepovedia svojim dielom. Aj keď dielom o sebe povedia veľa, samozrejme.“⁹

Výstava Nahuma Teveta

Vďaka úsiliu Michala Škoda sa v Česku prvýkrát predstavil sochár Nahum Tevet, prominentná osobnosť súčasného izraelského umenia. Jeho tvorba, ktorá sa rozvíja od sedemdesiatych rokov 20. storočia, je postavená na postmodernom zhodnotení minimalistických, konceptuálnych a konštruktivistických základov.¹⁰ Možno ju charakterizovať ako postminimalistickú podobu geometrickej abstrakcie so špecifikami izraelského kontextu spočívajúcimi, okrem iného, aj v zvláštnej „senzitivite pre materiál“¹¹, jeho obyčajnosť a krehkosť.

Tevetova tvorba, ako ju charakterizoval kurátor, „... stojí na troch základných pilieroch, ktorými sú maľba, socha a architektúra. Typickým rysom jeho diela, či už ide o práce komornejšieho charakteru alebo rozsiahle priestorové inštalácie, je pocit ‚nedokončenosti‘ a práca s mierkou. Tevetov jazyk archetypálnych foriem, evokujúci predmety nášho bežného použitia – kniha, krabica, stôl, stolička, posteľ, čln... – je nositeľom celého radu významov, a predovšetkým ním autor otvára a divákovi predkladá množstvo otázok. Farebné konštrukcie tvoriace scény, meniace sa s každým našim pohybom, sú základom priestorovej štruktúry, ktorú však ako celok nie sme schopní prečítať. Spomenuté archetypálne formy sa stávajú hlavnými protagonistami, vytvárajúcimi tajomné nepokojné miesta s množstvom odkazov a významov.“¹²

V súvislosti s načrtnutými úvahami o galerijnom kontexte výstavy neprekvapí, že Tevet pripravil výstavu priamo pre priestory Domu umenia. Názov *Five Rooms*¹³ reflektuje priestorovú dispozíciu piatich miestností galérie a tiež reprezentuje autorov pragmatický spôsob pomenovania svojich umeleckých aj výstavných celkov. Výstava predstavila nielen site-specific novinku, ale aj retrospektívnu sondou v podobe vývoju starších prác. Ihneď po vstupe do najväčšej miestnosti galérie

8 PTÁČEK, Jiří: Normální galerie. In NEKVINDOVÁ, Terezie (ed.): *Dům umění České Budějovice 2013 – 1998*. Praha: AVU, 2014, s. 39.

9 Pozri:

<https://vltava.rozhlas.cz/michal-skoda-hledani-pozitivniho-prazdna-je-pro-me-dulezite-tema-7633137>.
10 RUBINSTEIN, Raphael: *Nahum Tevet*. Dostupné na <http://www.nahumtevet.com/site/wp-content/uploads/nt-rubinstein.pdf>.

11 *Nahum Tevet in conversation with Sarah Watson*. Dostupné na <http://www.nahumtevet.com/site/wp-content/uploads/nt-watson.pdf>.

12 Kurátorský text M. Škoda v tlačovej správe. Dostupné na <https://dumumenicb.cz/vystava/nahum-tevet-2/>.

13 Trvanie výstavy: 6. 9. – 7. 10. 2018, kurátor: Michal Škoda.

Pohľad do výstavných priestorov Domu umenia v Českých Budějoviciach. Vpravo: For one Room / Pre jednu miestnosť, 2018, site-specific inštalácia, detail. Vľavo: From Studio Studies: 22 Arrangements of ten Elements – In the Studio / Z ateliérových štúdií: 22 usporiadaní desiatich elementov – v ateliéri, 1978. Foto: Jan Mahr

Nahum Tevet: Eight Times Six (For two Rooms) / Osem krát šesť (Pre dve miestnosti)
1977, kresba, čierny voskový pastel, detail. Foto: S. L. Čúzyová

Nahum Tevet: Eight Times Six (For two Rooms) / Osem krát šesť (Pre dve miestnosti)
1977, kresba, čierny voskový pastel, celkový pohľad do výstavných priestorov. Foto: S. L. Čúzyová

pohltit diváka ohromujúci zážitok („overwhelming experience“). Veľká priestorová inštalácia pomenovaná jednoducho *For one Room* (2018) len tak ľahko nepustila pozorného vnímateľa zo štruktúry svojho labyrintu. Pre nerušené spoznávanie diela bola dočasne zrušená možnosť „kruhového“ prechádzania z miestnosti 5 do miestnosti 1. Schopnosť kurátora adekvátne organizačne zareagovať na charakter diela a jeho cit pre priestor podporili vyznenie diela. Tevetove „elementy“ predvedené vo svojej aktuálnej podobe tu boli bez akéhokoľvek rušivého momentu uzavreté v dokonalej „white cube“ s umelým bielym svetlom.

Výstava pokračovala prechodom do ďalšej miestnosti. Bol to šokujúci skok do radikálne minimalizovanej vizuality autorových skorších prác. Preniesol diváka v čase o celé štyri dekády do minulosti, keď začal intenzívne experimentovať s hybridnými médiami na pomedzí maľby, kresby, objektu a architektúry. Ak by sme mali ambíciu predstaviť si (v extrémne skrátenej podobe) vývojovú líniu Tevetových raných inštalácií, tie sa vyvíjali od priestorovo-plošných fragmentov s minimalizovaným geometrickým tvaroslovím a boli špecificky ukotvené do prítomného čistého bieleho priestoru. Takmer od počiatku vstupovali spolu s obrazmi-objektmi do kompozícií aj elementárne „lavice“, ktoré autor nazval *Units/ Jednotky* (Untitled, 1973 – 1974). V priestorovej inštalácii *Arrangement of Six Units/ Usporiadanie šiestich jednotiek* (1973 – 1974)¹⁴ je významový moment prísne mi-

14 Pozri <http://www.nahumtevet.com/portfolio/early-installations/>.

nimalizovaných, zoradených „jednotiek“ evokujúcich stoly alebo ležadlá až existenciálne mrazivý. Umelec nikdy nesituuje významové roviny prítomné vo svojich dielach do prvého plánu. Väčšinou nenásilne, s rôznou intenzitou a „čitateľnosťou“ odkazujú na historické, sociálne, situačné kontexty a konotácie – minulosť a prítomnosť jeho národa a krajiny, špecifiká toho, čo znamená byť Izraelčanom (historický „náklad“ židovstva, život v kibucoch, povinná vojenská služba pre všetkých a pod.)

Miestnosť číslo dva predstavila ďalší krok z línie raných inštalácií v podobe kolekcie fotografií *From Studio Studies: 22 Arrangements of ten Elements – In the Studio/Z ateliérových štúdií: 22 usporiadaní desiatich elementov – v ateliéri (1978)*. Umelec tu vymenil lavice za menšie a koncentrovanejšie stolčeky, čím sa utmila významová vrstva a do popredia vystúpilo niečo iné, ťažiskové a charakteristické. V sekvenciách fotografických záberov rozohral krok za krokom svoje kompozičné majstrovstvo a predviedol svoj talent zložiť z jednoduchého a obyčajného (prázdny priestor, biela stena, svetlo a pár objektov základných tvarov) niečo pôsobivé,¹⁵ čo je ťažké pomenovať. Pre mňa práve tu vstúpila do hry aj určitá veľmi sympatická Tevetova hravosť, ale tiež uvažovanie v kategóriách symetria, asymetria, horizontalita, vertikálna, línia, diagonála, vzdialenosť, odstup, rozstup, dotyk, prepojenie, vrstvenie atď.

Miestnosti tri a päť patrili minimalistickej priestorovej situácii/inštalácii s ôsmimi vysoko abstrahovanými kresbami. Na prvý pohľad „rébus“ – štyri kresby v jednej a štyri v ďalšej miestnosti, vždy po dve na jednej a dve na protihľej stene. Osemkrát len čierny štvorec na bielom pozadí. Za ďalší a bližší pohľad bola odmena – kľúč k názvu *Eight times six (For two Rooms)/Osem krát šesť (Pre dve miestnosti)*, čo znamená osem čiernych (takmer) štvorcových kresieb, pričom každá je zložená zo šiestich rôzne usporiadaných pohľadnicových segmentov s povrchom pokrytým čiernym voskovým pastelom (vdáka čomu obraz disponoval zaujímavou svetlo reflektujúcou kvalitou). Do každého štvorca bola s technickým perfekcionizmom na hranici viditeľnosti „vpísaná“ kružnica.¹⁶ Ako konštatuje Michal Škoda: „Ide o veľmi významnú inštaláciu raných kresieb, pôvodne vytvorených pre galériu Sara Gilat v Jeruzaleme v roku 1977, ktorá od tej doby nebola nikde prezentovaná. Tevet v nich experimentuje s myšlienkami priestoru, neskôr rozvinutých práve v jeho sochárskych inštaláciách.“¹⁷ Môže tu ísť o deklarovанú manipuláciu s „aktivitou“ diváka, pretože inštalácia je zámerne vytvorená tak, že neumožňuje vidieť celok v rámci jedného pohľadu a núti k pohybu – fyzickému, zrakovému aj mentálnemu – s čím je spojená potreba kontextualizovať dielo v danom konkrétnom priestore.

15 Pozri <http://www.nahumtevet.com/portfolio/studio-studies/>.

16 Kružnica vpísaná do štvorca sa objavuje už aj v Tevetových skorších prácach so sklom. Kružnica vpísaná do skladačky z obdĺžnikových segmentov a kompozičné hry s obdĺžnikovými prvkami sú ďalej nosné pre kresbové nástenné inštalácie z druhej polovice sedemdesiatych rokov *The Quintet series a Two Quintets*.

17 Kurátorský text M. Škodu v tlačovej správe. Dostupné na <https://dumumenicb.cz/vystava/nahumtevet-2/>.

Do miestnosti „medzi“ (číslo štyri) kurátor s umelcom umiestnili jednu zo subtilnejších priestorových kompozícií – nástenný reliéf nazvaný *Few Dark Details/Pár tmavých detailov*. Dielo je z kolekcie menších prác, ktoré predstavujú sofistikované kompozičné koncentráty. V týchto estetických konštrukciách sú nahustené malé detaily, ktoré sa nachádzajú, skrývajú, akcentujú vo veľkolepých priestorových inštaláciách (fragmenty alebo odkazy na predmetný svet – čln, kniha, stôl, stolička, lavička atď.). Objekt sa „vysúva“ do priestoru ako vysoký reliéf technického tvaroslovia. Obsahuje plochy zrkadliace svetlo aj zlomkový obraz pozorovateľa, ktorý okrem fragmentov samého seba vidí vnútro neznámeho mechanizmu.

Interpretačný pokus – na záver

Adekvátna interpretácia vstupnej priestorovej inštalácie Nahuma Teveta *For one Room* by hraničila s analýzou možností jazyka alebo s pokusmi o kreovanie jazyka nového, ktorý by udržal „krok“ s vizualitou týchto jedinečných diel. Zostať v konvenčnej rovine slov je problematické. Narážame na ich nedostatočnosť, na nejasnú medzeru medzi slovami a dielami, a pocit bezmocnosti je porovnateľný s tým, ktorý zachytil Samuel Beckett vo svojej básni *Jak to říct*.¹⁸ Sám Tevet túto slovnú neuchopiteľnosť svojich prác formuloval ako autorský zámer: „Chcem vytvoriť situáciu, v rámci ktorej divák príde k soche/inštalácii a tá ho udiví a zasiahne. Kráča, pohybuje sa okolo nej a odchádza so špecifickým zážitkom. Keď však od diela odíde, nebude schopný referovať ostatným, čo videl a zažil. Je to situácia, ktorú nemožno opísať slovami.“¹⁹ V tejto súvislosti neprekvapuje, že jedným z interpretátorov autorových diel je Eli Friedlander, izraelský filozof a profesor telavivskej univerzity, ktorý sa venuje Wittgensteinovi a Benjaminovi: „Elementy dávajú jasne na vedomie, že sú naplánované a skonštruované, ale nezdá sa, že by slúžili nejakému ďalšiemu účelu.“²⁰ „Možno sa domnievať, že pole prvkov/elementov je samé o sebe slovníkom termínov, ktoré boli vytvorené na to, aby hovorili ‚Tevetovým jazykom‘.“²¹

Napriek tomu je niektorým pravidlám hry možné porozumieť aj intuitívne: v autorových inštaláciách je dôležitý pohyb – s pohybom diváka a pohybom jeho pohľadu sa tu ráta. Zmena výšky, uhla a smeru pohľadu, zastavenie sa, hľadanie, sústredenie... Ak je divák trpezlivý, má výhodu. Preostrovanie oka mení/strieda výseky reality. Dokonalé kompozície sú všade naokolo, inštalácia v tomto ohľade nemá slabé miesto. Celok však nemožno obsiahnuť naraz, vo všetkých detailoch. Jednotlivostí, akcentov a kompozičných „dejav“ je tu nespočetné množstvo (ich popis by bol len dlhým a zbytočným vývojovým diagramom). Priestorová inštalácia *For one Room* sa v rámci množiny tejto línie Tevetových prác vyznačuje

18 BECKETT, Samuel: *Jak to říct/What Is The word*. Dostupné na http://eldar.cz/myf/txt/beckett_-_jak_to_rikt.html.

19 „I want to create a situation in which you come to this sculpture, it intrigues you, you walk around it and come out with an experience. But, then, when you walk away, you won't be able to tell others what was there, what it was that you had experienced. This is a situation which we cannot describe in words.“ – Citované podľa KENAAN, Hagi: *An Infinitely Thin and Transparent Surface: the Threshold of the Image*. In SHAPIRA, Sarit (ed.): *Nahum Tevet Works, 1994 – 2006*. Jerusalem: The Israel Museum, 2007, s. 210. (preklad SC)

20 „The elements give a clear impression of being planned and constructed, but they themselves do not seem to serve any further purpose.“ – FRIEDLANDER, Eli: *A Measure of Discontinuous Multiplicity*. In SHAPIRA, Sarit (ed.): *Nahum Tevet Works, 1994 – 2006*. Jerusalem: The Israel Museum, 2007, s. 200. (preklad SC)

21 „One may think of the array of elements as a dictionary of terms to be used for construction, and speak of Tevet's 'language'“ – Ibidem, s. 198. (preklad SC)

vzdušnou, v ľudskej mierke „akurátnou“ hustotou elementov, v ktorej sa dá bez negatívnych pocitov (bez ohrozenia diela alebo komfortu diváka) prechádzať. Je tu prítomná intenzívna hra so vzhľadom povrchov, sviežim výrazným koloritom, ktorý dopĺňa tradične neutrálne farby použitého materiálu. Zoskupenia „elementov“ nakomponovaných v priestore sú z fyzikálneho hľadiska statické. Nemenia a nevyvíjajú sa v čase. Svojím charakterom a umiestnením v priestore však „reagujú“ na časovo-pohybový moment, ktorý do harmonického „nasýteného“ celku vnáša divák. Ten si môže dielo prezeráť staticky alebo dynamicky – vnímať a určovať svoju osobnú verziu tohto príbehu. Z rovnakých dôvodov fotografická reprodukcia – jej statickosť, nedokáže priblížiť účinok diela – fascinujúcu vizuálnu silu, posilnenú farbami povrchov, prvkov a častí, v bielom galerijnom priestore. Dielo vytvorené pre priestory českobudějovickej galérie sa javí byť dôležitým príspevkom k aktuálnej podobe tvorby Nahuma Teveta, za ktorým sa určite oplatilo vycestovať.

Mgr. Silvia Čúzyová, PhD. *Magisterské štúdium v odbore dejiny umenia a kultúry absolvovala na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave v rokoch 2001 – 2006. V roku 2013 získala titul Ph.D. na Katedre teórie a dejín umenia Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave. Špecializuje sa na dejiny a teóriu moderného a súčasného vizuálneho umenia a na kritiku umenia. Od roku 2016 je vedeckou pracovníčkou Centra výskumu VŠVU.*
silvia.cuzyova@gmail.com

Nahum Tevet: *For one Room* / Pre jednu miestnosť, 2018, site-specific inštalácia, detail. Foto: S. L. Čúzyová

